

etiam decumanæ & consummatæ eruditionis Viros fatiga-
rit, meum utique non erit, tantas componere lites. *Alio-*
rum igitur potius sequar iudicium, quam ut meo vos impli-
cem præiudicio. Fretus ergo tum sacrarum literarum au-
thoritate, tum Scaligeri aliorumq; de re Chronologica præ-
clare vi: orum meritorum calculo, natum dico SALVATO-
REM nostrum *Θεοτοκον* die 25. Decembr. Anni P. I. 4711. qui
erat mundi 3947. Hic dies, tot seculorum & Patriarcharum
finiens desideria, non albo, sed aureo, notandus venit calcu-
lo, dignissimus, quem laxatis piæ mentis habenis æterno ce-
lebremus tripudio, nec cedris aut æri incidamus, sed ani-
mo accordi inaremus. Eo enim in gratiam rediimus cum
DEO & novum pepigimus fœdus: eo ex ergastulo & pistri-
no, ex servitute inquam infernalium lemurum, in liberta-
tem adscripti sumus. Protoplastarum lascivientium pecca-
tum interiori cultu, imagine scilicet DEI, dono illo omni
pretio chariore, nos exuerat: at SALVATORIS nostri gratia
recuperavimus; licet ea plene nobis frui nondum detur, sed
melior illius pars nos in altero seculo mameat. Protoplasta-
rum vitio superis sedibus, suavissimo beatorum angelorum
contubernio, vivificante DEI conspectu omnique gaudio
carendum, imo in diabolorum antro flebili ululatu omne
ævum exigendum, inque horrendis tenebris contabescen-
dum fuisset: Salvatoris autem nostri beneficio beatoris
vitæ evasimus hæredes. A terrente igitur peccatorum a-
trocitate, accusante legis divinæ sævera sanctitate, allatran-
te diabolo & mactante occidenteque morte nullum nobis
Christo nato potest esse periculum: sed, elusa omni eorum
nocendi vi, terrestre hoc nosocomium cum cœlesti
paradiso mutantes angelisq; permixti æter-
nis fruemur gaudiis.

Nummi Ebraici

Interpres

In

Inchyto Auditorio Norimbergensi

Oratione Publica

repræsentatus

à

Wilhelmo ~~Sey~~-Fried /
Norimb.

Literis Hæredum Felseckerianorum.

PROGRAMMA.

M. ANDR. CHRISTIANVS ESCHENBACH

Eloqv. Poës. Historiar. ac Græcæ L. Profefs. Publ.

L. S. P.

Inter alias Caussas, quæ Antiquis expeditiorem, nobis difficiliorem, ad sublimia Sapientiæ Sacra enitentibus aditum reddunt, non ultima est, inevitabilis hodiè, & cum ipsis Disciplinis tam arctè connexa Variarum Linguarum addiscendarum Necessitas, ut si quis hodiè Vnius Lingvæ fretus auxilio, omnes, vel saltem plerasq; Disciplinarum difficultates superaturum se speraverit, idem etiam unâ eademq; Semitâ ad diversas mundi plagas iter se confecturum, sperare possit. Cum enim modico ab initio contenta Regno, Diva Sapientia, Græcæ fines vix excesserit, ipsa non aliter ferè, quàm Græcè loqui didicerat. Vnde *Galenus* Lib. II. de Differentiis Pulsuum, *Miraculi instar fuisse ait, unum hominem duarum Linguarum peritum: Διγλωτὶς τις ἐλέγχετο πάσαι, καὶ θαύμα τῷ ἡνδρώ- πει εἰς ἀρετῶν ἀγλάνης δόν.* Quæ causa fuit, cur *Anacharsis* Philosophum, Scythæ Patre, Matre autem Græcâ natum, inter Miracula ista retulerint, & *Διγλωτὶον* appellârint, quod utriusqve Lingvæ peritus, utrâqve etiam Sapientiam loquentem fecisset. Postquam autem Regni fines proferre Regina Sapientia, Latiumque Imperio suo adicere aggressa est, vix ægrè tandem evicit, ut Romani annis ferè DX. post V. C. *Livio Andronico* & *Ennio Poëtâ* (qui, quod Græcè, Latinè & Oscè intelligeret, Miraculi famam affectavit, & Tria se habere Corda gloria tus est) Magistris, Græcis Literis erudiri cœperint; tantâ tamen pertinaciâ propriæ Lingvæ dignitatem tuentes, ut Magistratus Romani, licet omnia jam occupasset Sapientia, Græcis, nunquam nisi Latinè responsa darent, eosque per Interpretem loqui cogerent, non in Vrbe solum, sed in ipsâ etiam Græciâ & Asiâ, & *Tiberius Imp.* ad ostendendam Imperii Majestatem sollicitè Græco Sermone abstineret. Donec tandem utraque harum Linguarum, Græcâ nimirum & Romana, tantam Necessitatis Auctoritatem consecuta est, ut si quis Sapientiæ Studio sus unam ignoraret, altero oculo carere ab omnibus judicaretur; adeo, ut jam non *διγλωτὶον* amplius inter Miracula relatus, sed is potius Monstro similis reputatus fuerit, qui ignoratâ Græcâ, per solam Romanam Linguam vel mediocres profectus in Sapientiæ Studiis fecisset. Hæ duæ Lingvæ diu postmodum in Sapientiæ Regno obtinere, ut per istas solas Diva illa Augusta Responsa civibus suis & subditis daret: Vsqve dum Majorum nostrorum memoriâ, post longum demum Exilium, Terris reddita, universum, quæ patet, Orbem occupavit, & omnia Augusto suo Splendore illustravit, ita, ut jam non amplius Romanus tantum aut Græcus, sed Italus quoque, Germanus, Hispanus, Britannus, Gallus, scepra tam potentis Reginæ venerati, in aulam ejus & famulitium admitti, enixissimè laboraverint. Vnde evenit, ut hodiè non jam *διγλωτὶον* amplius Sapientia, sed planè *πλιγλωτὶον* inter homines versetur: & licet in propriâ Aulâ, haud facilè aliter quàm Græcè & Latinè loquatur, tamen alibi, omnium Gentium ac Nationum

num Ore ac Dialecto, Oracula edat. Quod quidem ingens Beneficium Clementissimi Numinis, nemo est, qui non agnoscat: Nemo tamen erit, qui non simul agnoscat, eo ipso auctam fuisse Difficultatem iis, qui sedulo operam dant Veræ Sapientiæ Studiis, pertingendi tandem ad conspectum & assatum tam Ingentis Divæ. Cum enim Prisci illi Græci ac Romani, domi satis abundè habentes, quod nobis magno apparatu, ingenti sollertiâ foris quærendum est, vix aliam attigerint Lingvâ, quàm Maternam, quamque cum ipso lacte imbiberunt (nam & Romani, Græcam Lingvâ, licet maximè in Publico dissimulantes, domi tamen & intra privatos Lares non minus Vernaculam habebant; quam etiam in primâ infantia ab appositis sibi Nutricibus & Pædagogis balbutire didicerant æque, ac propriam & Latinam) inde factum est, ut Pueri jam & Ephebi illas Disciplinas, illas Scientias ferè absolverint, quas nos Robusti jam & Barba-ti vix attingimus: quin Infantes penè per Ludum ac infantilia Ludicra ea didicerant, quibus nos maiorem partem Juvenilis ætatis occupare & consumere cogimur. Cujus rei Testis nobis satis idoneus esse possit Plato, qui in Protagorâ ita de Infantium apud Veteres Institutione: *Vbi eò ætatis provectus Infans, ait, ut capere sermones possit, Nutrix, Mater, & Pædagogus sedulo curant, ut optimus & emendatus, quæ verba, quæ mores evadat.* Deinde Ludimagistris tradunt, ut scribere & Citharâ canere discat. Quibus perceptis, accedit ad Lectionem Poëtarum, in quibus Virtutum præcepta, & Illustrium Virorum exempla. Quid nos? nonne Infantilem ætatem, vel Cœli temperamento, vel Educantium vitio, Ludicris meris, & Nucibus dimittimus? In Pueritiâ, vix Vernaculæ Lingvæ rudimenta addiscimus; in Adolescentiâ demum Elementis Græcis & Latinis operam dare incipimus: in ipsis verò Lingvis addiscendis, tam lentè procedimus, ut eâ ætate, quâ Romani olim, jam post absolutum ferè universum Studiorum Cursum, aliquot Stipendia meruerunt, in Foro versantes, Rebusque admoti, aliquot Causas egerunt, nos vix tandem (quod illis Puerile Studium) Poëtam Græcum aut Latinum tractare sciamus: In Philosophiâ autem, & sublimioribus, ipsisque adeo Genuinis Sapientiæ Studiis ante Virilem ætatem haut facilè memorabile aliquid proficientes. Ita nobis melior vitæ pars in solo Lingvarum, earumque maximè necessariarum, Græcæ nimirum & Latinæ studio perit: ut adeo tunc demum Vivendi studia attingamus, cum jam optima Vitæ pars elapsa est; & vivere demum discamus, cum jam de Excessu cogitandum sit. Ad quod malum, præter Desidiam nostram & depravatam Institutionem, non leve pondus confert, inevitabilis illa tot Lingvarum Necessitas, quæ hodiè non tantum Græcæ & Romanæ ulum exigit, sed admodum frequenter illarum quoque peritiam requirit, quas Romani aut Græci, Barbaras vocarent. Nemo enim inficias ibit, magno eum Bonarum Rerum carere fructu, qui Modernas, uti vocant, Lingvas ignorat. Accedit major Difficultas illis, qui præter Humanam Sapientiam, Divinorum quoque Oraculorum altissima penetralia salutare, & Cœlestis Sapientiæ arcana perscrutari gestiunt. Iis universa, quanta quanta est, Europa non sufficit: Oriens quoque adeundus & perdiscendus est; imprimisque ea Lingva, quam Sanctissimus ipse Benedictus dignatus est, ut in illâ & per illam potissimum Voluntatem suam nobis revelare, eaque tanquam Cœlesti quodam Mercurio uti voluerit, ad perferenda nobis, Terræ incolis, sua sanctissima Mandata. Cujus, ut & reliquarum, supra memoratarum, Lingvarum Dignitatem ac Necessitatem heic pluribus adstruere, animus non est; cum id alicunde ubertim satis sciri & intelligi possit, Vfusque ipse, iis imprimis, qui propius in Sacraia utriusque Sapientiæ admissi, ejus felicissimo contubernio fruuntur, satis abundè id adstruat & confirmet. Hoc volumus: ut discant aliquando ii, quorum interest, quàm malè sibi consulant, si musteam & optimam ætatis suæ parrem, verumque vitæ florem, frivolis & inanibus Nugis, aut Otio potius execrabili perdere malunt, quàm quicquam illarum rerum interea attingere, sine quibus ad plenam Vitæ Felicitatem ne aspirare quidem unquam, ne dum pervenire poterunt: cumque nihilominus Sapientiæ Studiosi superbum Titulum, omnibus modis affectent, nihil Studiofo homine dignum agunt, meditantur, cogitant;

Sed

Sed vanis vagisque Oblectamentis, ceu utilibus Verisque Studiis, juventutem suam miserè dilapidant: interim vel planè contemnentes Lingvarum Studium, vel satis superque temporis sibi ad comprehendendas eas superfore arbitantes, cum in Academias, & quas vocant, Studiorum Univeritates aliquando delati fuerint: ignari prorsus, quot & quanta sint homini discenda, antequam vel mediocriter Docti, ne dum Sapientis nomen mereri queat; nec intelligentes, Lingvarum Studium vix prima Sapientiæ Rudimenta & Elementa complecti, interque Pueriles Labores referri ab iis, qui memorabile quondam inter Doctos Nomen sibi vindicare cupiunt. Vnde tales deinde, vel planè rudes, vel perfunctoriè ita imbuti Lingvarum cognitione, postquam in Academias migrarunt, ubi sublimioribus, & Realibus, ut vulgo vocant, Disciplinis, assuefaciendus esset animus, vel ad singula cœcutiunt, vel magno suo malo demum ac dedecore ea discere coguntur, quæ jam olim ignorasse, vel Pueris probro fuit. Interea ruit Ætas, pereunt Sumtus, cruciatur Animus conscientia tam miserè actæ ac profligatæ Juventutis: & cum jam omnia deficiant, præ Desperatione obiter ex singulis Disciplinis tantum Spumæ festinanter deripitur, quantum ventri alendo, fucumque imperitis faciendo satis esse possit. Unde tot nobis hodiè Cadmei milites, eodem Die nati, cristati, & armati: quorum tamen integras Legiones vel Hastatus aliquis veræ Sapientiæ delere & prosternere facile possit. Hæc secum reputans Ornatus ac Politissimus Juvenis WILHELMVS SEYFRIED, Noribergensis, postquam semel Sacræ Musarum Militiæ hominem dare constituit, saluberrimo consilio id imprimis egit, ut heic apud nos Fundamenta Sapientiæ, Lingvarum Studio, ritè poneret, seseque ita ad graviora deinceps & ampliora suscipienda & fortiter gerenda præpararet. Cumque jam propediem ad sublimiora Academica Studia admitti desideret, non voluit antè ex Palæstra nostrâ discedere, quàm Oratione Valedictoriâ publicè Patronis & Fautoribus Industriam suam probasset. Quem in finem, cum quid in Romanâ Græcæque Lingvâ hætenus profecerit, testium satis domi habeat, elegit sibi Argumentum Orationis Numisma Hebræum, cujus altera facies Effigiem Salvatoris, altera Inscriptionem Hebræam ambiguum & explicatu difficilem præ se fert; cujus verum sensum, quoniam Noster ipsâ Oratione eruere pro virili allaborabit, nos idcirco ipsius Numi Ectypum in Fronte hujus Programmatris repræsentavimus; ut vel hoc ipso ostenderet Publicè, quid privato studio, Duëtum imprimis Pl. Reverendi DNI. PARENTIS sui, in Lingvâ Hebræâ hætenus præstiterit. Cui Orationi habendæ, cum Crastinus dictus sit Dies, Dieique Horâ antemeridiana Vndecima, Locus, Auditorium Ægidianum, ut illam

PATRIÆ PATRES MAXIME
GENEROSI AC ILLVSTRES
OMNIVM ORDINVM DOCTORES
ET MAGISTRI
CVNCTIQUE ADEO QVI LITTERAS
ET INGENIA AMANT

perhonorificâ suâ præsentia comprobare ac provehere dignentur, Vterque nostrum, Submissè, Observanter, ac Officiosè rogamus, Memoriam tantæ Benevolentia ac Humanitatis nunquam deposituri. P. P. d. xrx. Febr. A. C. clò h c xcvj.

B

Cum

Cúm DEO

*Maximè Generosi, Magnifici atque
Prudentissimi*

DOMINI

*Illustris Reipublica Noribergensis Septemviri & Senato-
res Splendidissimi!*

Patriæ Patres Benignissimi!

Ut &

*Viri Magnifici, Nobilissimi, Excellentissimi, Maximè Re-
verendi, Consultissimi, Experientissimi, Multum Plu-
rimumq; Reverendi, Maximè strenui, Am-
plissimi, Clarissimi!*

Domini, Patroni, Fautores colendissimi!

Quod si consanguinitatem Judæis cum Messia intercedentem penscu-
latius consideramus, extra omnem dubitationis aleam est positum,
nullam gentem sub Olympo iisdem esse æquiparandam, potissimum
si huic eminentiæ veterem adoptionem gratiosam, promissionem
manfuræ dignitatis perpetuam, totque privilegia divinitus indulta
annumeraverimus. At verò si ipsorum occalescentes mentes ad improbam us-
que pertinaciam tenaces, si degenerationem & defectionem à Vivo salutis fon-
te, si impiam Vitam, pravas actiones denique & sceleratissimos mores æquã
lance libramus, à veritate haud quaquam aberrabimus, si gregem flagitiosissi-
mam Satanæque Synagogam appellaverimus. Enim verò, quibus criminum
maculis non sunt fœdati? quibus flagitiis non sunt cooperti? Ecquod malum
non concipiunt? quas fabricas non fingunt? quibus malignis artibus non sunt
imbuti? sunt audaces, callidi, in scelere vigilantes, in fraude diligentes, nun-
quam non ambitiosissimi animi. In ipso exilio & servitute erigunt cristas, suam
gentem solam efferentes, reliquas nationes omnes flocci pendentes, & nescio
quod dominium regum sibi stultè imaginantes. Accedit detestanda auri & ar-
genti cupiditas, qua Christianorum pecunias per fas & nefas corraderere perdi-
tè

tè fatagunt. Ut trutina in eam partem vergit, in quã jacet plus ponderis; sic
verpi isti vivunt, ubi plus æris. Ut canis, quicquid ejicit, rursus devorat, &
ad spem futuri hiat, sic Apellæ semper concupiscunt opes fidelium: citius gur-
gites maris expleveris, quàm istos bonorum heluones. Quod vident, cupi-
unt, aurumque nunquam non sitiunt quasi alter Orcus. Potu restinguitur ap-
petitus bibendi, & cibus desiderio cibi medetur; harum sanguifugarum furio-
sam libidinem nec aurum nec argentum extinguere valet. Hinc lucelli & quæ-
stus gratia, susque deque habitã omni pietate & religione, in omni genere fu-
randi atque prædandi impudentissimè se exercent, hic istic per urbes, oppida,
pagos vagantes, fallunt, decipiunt, produnt, solum ut se ditent, alios depau-
perent, hanc tamen circumspectione, ut imitentur prædones, qui cum omnium
communes existant hostes, aliquos tamen sibi instituunt amicos, quibus non
modo parcant, verum etiam prædã quos augeant, maximè eos, qui habent op-
pida opportuno loco, quo sæpe adeundum sit navibus. Sic Vultures isti rapa-
cissimi Principes & eorum Ministros muneribus sibi Amicos & Patronos conce-
liant liberiolemque conveniendi aditum extorquent, ut impuniis defraudare,
plagas mundi, marsupiaque & loculos populorum queant evertere & emunge-
re. Silentio præteribo immanem atrocitatem, quã vitæ & sanitati Christia-
nis sacris imbutorum struunt insidias. Luculentissimum testem sisto Sacro San-
ctum Imperium Romano Germanicum, in quo priscorum majorum tempore non
humano sed dæmonico modo fontes publicos veneno inficere sunt ausi, pluri-
mas familias neci daturi, deleturi, extirpaturi. Quid commemorabo de bla-
sphemiis nefandis & inauditis? sacrilega sanè in tremenda divina mysteria, in
Deum divosque verba ore execrando profundunt & protrudunt. Sacratissimam
Eucharistiam vulgariter appellant *חֶלֶם דְּרוֹמָה* * (propitium numen ignoscat

* Simile
stercori

verbo: interpretari enim propter fœditatem duco religioni.) Hostias sacras,
si in manus veniunt, sputo contaminant, pedibus conculcant, in loca foetida
projiciunt. Mariam virginem cogitantes aut ejus conspicientes imaginem scor-
tum nominant; duodecim Apostolos duodecim Dæmones vocant, quo pro-
broso maledicto reliquos etiam Christianos onerant. Videntes sanctorum com-
muniohem, digito prorumpunt exporrecto: *הִנֵּה מַרְבֵּה מַמְרִים* i. e. Ecce gre-
gem nothorum. Exhorrescit animus & vox faucibus hæret, si in memoriam
revoco, quantã amarulentia in sanctissimum & divinissimum Servatorem no-
strum Jesum scelestissima convitiis tela vibrent! Missis aliis obtreccationi-
bus unicum exemplum, quod moneta judaica exhibet & præsentat, oratione
hanc ante oculos sistere decrevi. Antequam autem ad opus ipsum me accingo,
Vos, Domini & Auditores omnium ordinum dignitate honoratissimi! humillimã animi
submissione rogo, ut de difficili re breviter me differentem benivolè audire, stu-
diumque meum attentione vestrà gratiosissimè excitare haud dedignemini.

Quamquam læsæ Majestatis tenentur, qui privo conamine nummos publi-
cos feriunt & signant, nihilominus judæa cohors, quæ omnia turbat & nihil
non audet, audacissimè falcem in alienam messem mittit, monetas singulares te-
merario aufucudendo, in quarum numerum hanc refero, quam nunc sum ex-
positurus. Agite! nummum argenteum conspiciate. Altera facies exhibet ima-
ginem Salvatoris nostri Jesu, juxta quam sculptæ leguntur quatuor literæ
Ebraicæ & (uti vulgò putant) dein *ו, ש, י, ו* inter quas ultimam interpretes
superfluum esse judicant, existimantes, tribus residuis literis designari Ebrai-
cam vocem *שֵׁן* i. e. Vir. In alterâ facie variæ Ebraicæ voces occurrunt ef-
ficæ, quæ magnas lectori creant difficultates, quia literæ partim malè sunt
expressæ, ut vix agnosci possint, partim una pro altera substituitur, partim li-
teræ unius ejusdemque vocabuli contra genium linguæ & consuetudinem scri-
ptionis judaicæ ab invicem mirè sunt distractæ & divulsæ, quæ deberent esse
conjunctæ, adeo ut omnium confessione cædipo indigeant. Multi Metaphrastæ
ingressi hunc labyrinthum, vix sensum & interpretationem elicere potuerunt:
atque ita miserè torserunt verba, donec sensum (qualis qualis etiam fuerit) in-
venerint. Nonnulli legerunt & verterunt;

שֵׁן

אִישׁ מְשִׁיחַ מֶלֶךְ בָּא בְּשָׁלוֹם וְאָדָם

אָדָם טָשׁ וְיוֹ;

i. e. *Vir Messias Rex venit in pace*, & quilibet homo gaudeat & annunciet.
Alii aliter legerunt & transtulerunt:
Vir Messias Rex ingressus est in Salem & *Aram* sive *Syriam*, homo gaudeat & annunciet.
Quidam expoluerunt:

אִישׁ מְשִׁיחַ מֶלֶךְ בָּא בְּשָׁלוֹם וְאָדָם רָם עָשׂוּ תוֹ;

i. e. *Vir Messias Rex venit in pace* & *reatus sanguinis exaltavit crucem*.
Sunt, qui inferunt literas, & transmutant Mem Initiale (ד) in Mem finale (ם) legentes:

אִישׁ מְשִׁיחַ מֶלֶךְ בָּא בְּשָׁלוֹם וְאָדָם מְאָדָם עָשׂוּ חִי;

h. e. *Dominus Jesus, Messias Rex, venit in pace*, & homo ex homine factus est *vivus*, seu *verus*.

Nuper transmisit Fautor perhonorandus hanc Teutonicam versionem, in schedulâ vetustâ scriptam, & juxta cum monetâ à Patribus relictam:

Der Herr Jesus / Messias der König ist kommen im Frieden / und ist ein lebendiges Licht von dem Menschen worden.

Multi alii sudarunt in eruendâ verâ interpretatione, sed nihil minus quàm veram mentem sunt affecuti. Omnium proximè ad verum accedunt, qui legunt:

אִישׁ מְשִׁיחַ מֶלֶךְ בָּא בְּשָׁלוֹם וְאָדָם עָשׂוּ חִי;

h. e. *Vir Messias Rex, venit in pace*, & lux ex homine facta est *vita*. Huic explicationi opponi quidem posset, hâc ratione אר destituto Vav pingi, sed hoc nihil impedit: More enim Ebraeorum fit, apud quos hic defectus non est inusitatus. Nec ך malè, & instar ך sculptum officit. Vidimus in nonnullis figuris accuratius expressum. Idcirco postremam lectionem veluti genuinam (unicâ tamen exceptâ voce) ceu infra audiemus, omnibus aliis præfero.

Præstanti ingenio & doctrinâ Viri, hâc expositione inducti, nummum hunc non Ebraeorum genti proprium sed à Christianis esse excogitatum censuerunt. Enim verò verba hæc conferenti cum oraculis divinis in veteri & novo fœdere comprehensis, statim in mentem venit suspicari, eadem ex sacro Codice esse desumpta, in quo similibus Phrasibus Redemptor noster Jesus Christus depingitur. En! singulas voces perpendamus. In anteriore nummi facie putatur scripta vox אִישׁ, quæ Virum designat, non vulgarem sed divinâ excellentiâ præditum, nempe ἀνθρώπου humanam naturam assumentem & cum divinâ naturâ connectentem, quo de divino numine afflatus Vates Jeremias cœlitus sermocinatur: *Mulier circumdabit Virum*. Et ante hunc communis generis humani Mater Eva, cum in partu Caini Messiam à se natum, falsâ conjecturâ decepta in hæc erumperet verba: קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה Possedi Virum Dominum. In posteriori facie occurrit vox מְשִׁיחַ i. e. Messias seu unctus, quò titulo potissimum Christus honestatur, quem Deus unxerat oleo exultationis præ participibus suis tanquam Regem, Sacerdotem & Prophetam, verum & unicum Messiam, quem Andreas inveniens dicebat ad fratrem Simonem Petrum: *inveni messiam*, quod est interpretatum: *Christus*. Recutiti quidem pertinacissimè hunc Messiam rejiciunt, sed cur rejiciunt? Cernimus cuncta in Christo adimpleta, quæ divinæ mentis interpretes de Messia addivinarunt. Nempe enim primam vitæ auram hausit ex virgine Vestarum torò puriore, secundum Pro-

Jer. 31, 22.

Gen. 4, 1.

Ebr. 1, 9.

Ioh. 1, 41.

phetiam Esaïæ, natus est e stirpe Judæ secundum vaticinium Michæ, in quartâ & ultimâ Monarchiâ, ubi sceptrum jamjam erat ablatum, teste Daniele. Insuper est Sacerdos, secundum ordinem Melchisedech: Magnus ille Propheta, potens verbis & factis, Rex in Sion, Rex domus Jacob in æternum, affirmantibus Mose & Davide. Est porro splendidissimus *Σαυματευγὴς*, miranda edendo opera in cœlo, sancto ablutionis sacramento initiatus; ostenta faciendo in Sole, in morte exalbescente, signa patrando in ventis, flamina spirantibus & à se sedatis, portenta producendo in terrâ, in passione suâ quassatâ, in duris Petris, inter tenebras cimmerias scissis, in spiritibus malignis, omnium cum stupore ejectis, in mortuis, altissimâ voce excitatis, in animabus hominum ad pœnitentiam converfis & illuminatis, in corporibus ægrotorum, vilissimis mediis sanatorum, ut taceam, Eundem annunciare annum placabilem Domino, captivis indulgentiam, clausis apertionem, & adhuc cotidiè conciliare Patri Cœlesti lapsos, in gratiam recipere, remissionem peccatorum indulgere, nos salvos reddere merito suo pretiosissimo, tanquam vulneratum propter iniquitates nostras, attritum propter scelera nostra, cujus livore fumus sanati. Descripturus porro noster nummus regium Messie officium addidit: מֶלֶךְ בָּא בְּשָׁלוֹם i. e. *Rex venit in pace*. Nempe Christus est Rex spiritualis super montem sanctum Sion, regens & gubernans domum Jacob in omne ævum, procurans pacem non humanam sed divinam, non mundanam sed cœlestem, non ad paucos annos tenaciter servandam, sed nullo interrupto tempore in sempiternum seculum duraturam. Urbium, Imperiorum & totius generis humani Rectores, quorum Spiritus ad magna surgunt, maximam partem sagum non togam meditantur cum limitibus Imperii immortalem nominis gloriam extensuri:

Hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum,
vicina ruptis inter se legibus urbes
arma ferunt, sevit toto Mars impius Orbe.

Aliter ingeniatus est Messias noster Reginus, mundo donans pacem cum Deo contra Diabolum, Peccatum, Infernum & propriam conscientiam! Quis divinissimo Numini justissimam & ob id ferventissimam iram gerenti deperditum mortalium genus conciliavit, propitiavit? Christus. Quis peccati vires & virus, delationes & accusationes, debilitavit, excussit, dissipavit? Christus. Quis conscientiam veteri lapsu hinc & illinc titubantem e tot pelagi infernalis fluctibus in tranquillo locavit? Christus. Quis turmis avernâlibus devictis, orco destructo, mortis aculeo extorto, fracto, expugnatâ totâ Acheronticâ regione requiem exoptatissimam recuperavit? Christus. Hujus trophæis & victoriis candida Pax rediit nunquam delitura. Superlunt ultimæ voces *lux ex homine facta est vita*. Planè similia legimus apud di-

vum Johannem, ex quo omnia hæc videntur desumpta. Ipsum oraculum audiamus: ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων: In ipso vita erat & vita erat lux hominum. Elegantissimè Messias noster comparatur luci. Lux tenebras repulsat, ille caliginem mentis discutit: Lux ignes molitur & flammæ excitat, ille verbi sui igne corda accendit; lux dura malacissat, ille durum & lapideum cor removel & dat carneum; lux, potissimum Solis, vitam creatis infundit rebus & servat, ille fidelibus est Via veritas & Vita. Videmus, per canaliculos & siphones aquas derivari in fontes: à fonte Christo promanat omnis nostra Vita, naturalis, dum in eo vivimus, movemur & sumus, spiritualis, dum Spiritus Sancti donis & fructibus replet, veluti dolium vino. Alii laudibus efferunt Reges & Principes, qui domant gentes, trucidant hostes, tuentur cives, ab interitu vindicant subditos & Reipublicæ dignitatem amplificant; nos celebrabimus laudes Regis nostri Messie & linguis & literis, qui factus vita, vitam donat fidelibus! Quos ita secum loqui audio: Non nos sed Christus vivit in nobis. Hic nostrarum cogitationum, sensuum & contemplationum vita; hic sermonum, actionum & omnium piorum desideriorum Vita; hic corporis, animæ & vitæ vita. Per hunc sumus adepti primò vitam justificationis, nullam amplius in nobis condemnationem persequentem, dein, vitam sanctificationis, sancta meditari, sancta loqui, sancta operari volentes, porro vitam consolatio-

Ioh. 1, 4.

tionum, in omni pressura abundantes consolationibus per Christum, denique & ipsam vitam æternam, quam haud inconcinne dixerimus interminabilis felicitatis totam & perfectam possessionem.

Perpecto Christiano hujus monetæ sensu, restat, ut propriam mentem meam subjungam & exponam. Execrabilis Judæorum astutia & calliditas, quæ blasphemias contra Christum & Christianos, velo pietatis obtegere solent, nunquam satis verbis exprimi potest. Audiamus Præclarissimum Eloquentiæ & Philologiæ Decus, Theologum celeberrimum, Dilectum beatæ memoriæ, hæc de re ita differentem: O Quantas Judæi contumelias evomunt in Christianos? Advenientem Christianum ita excipiunt, Sched willstom/ut intelligas, seyð willstom. At ipsis schedh (שד) significat Diabolum, perinde igitur est ac si dicerent: Diabole salve! Parili modo moneta prædicta similis est pulchro & dulci malo, extrinsecus rubedine gratissima tincto, aspicientes ad esum allicienti, sed interius vermibus scatenti. Ausim dicere, nummum hunc non Christianorum sed revera Judæorum esse inventum, qui sub sensu Christiano summam & maximam absconderunt blasphemiam. Nam prima litera vocis in anteriore latere sculptæ, quam Christiani putant esse & atque adeo secundum piam interpretationem legunt ישא vel יאני minimè gentium esse & sed N majusculum, studio seorsim positum & à sequentibus literis separatum, quo per compendium scribendi denotatur Nummus. Residua verò literæ ש, ו, & vav schurek inferiorius contra morem Ebræorum paulo longius protractum, ne fraus & blasphemia manifestè in legentium oculos incurrat, præfigurant vocem ישו quo nomine Christum petulantissimè deformant ignominie gratiâ. Nam Jesus Ebraicè significat ישוע quam vocem scelestissimè decurtant, nec ישוע sed abjicientes ultimam literam ו pronunciant יש & hoc modo (quod horrendum dictu & auditu) per ראשי תיבות i. e. abbreviaturam contractam, in quâ singulæ literæ singulas alias voces significant, in mente hanc sacrilegam exprimunt obtrectionem: ימח שמו וזכרו i. e. deleatur & extirpetur nomen & memoria ejus, ita, ut talis lectio, sensus & expositio promanet:

N. ישו משיח מלך בא בשלום

ואר מאדם עשוי הי

i. e. Nummus Jeschu [deleatur nomen & memoria ejus] Messias Rex venit in pace, & lux ex homine facta est vita. Hanc abominabilem blasphemiam, ut omnes impietatis numeros impleant, Christo ipsi in faciem evomunt, dum in nummo nostro ישו ita sculpi curarunt, ut attingat Salvatoris nasum & vultum, quem præter morem & consuetudinem ad augendum probrium non ad dextram, sed ad sinistram astutissimè versum cernere licet. O blasphemiam defamatissimam! O vocem sceleratam ad Indos & Garamantas relegandam. De hac nefandissimâ impietate testem advoco fulgidissimum Orbis eruditi Lumen, Magnum Buxtorffium scribentem: ישו significat ימח שמו deleatur nomen ejus: maledictio judaica est in personam Jesu Christi directâ: hunc nunquam appellant ישוע sed ישו id est, quæ per mysterium hujus blasphemiae imprecationis. Elias ipsemet in suo Tisbi scribit, Judæos, quia non fateantur ipsum Salvatorem, ideo nolle eum integrè appellare ישוע sed ישו. Idem Vir clarissimus addit sequentes explicationes. Mihi ante paucos annos hæc de re, cum quodam Judæo conferenti, imò, respondit, & non sic tantum explicatur sed & talem in modum: ישו שקר ותועבה i. e. Jesus mendacium & abominatio. Sed cursim & in transitu alia duo arcana ex secreto Cabalæ Judaicæ detegam, quæ in idem hoc nomen incidunt. Notum est, quod sæpius monentur Israëlites in sacris literis, ne colant אלהי נכר Deos alienos vel Deum alienum. Quid אלהי נכר per speciem numeralem Gematriæ, hæc literæ valent sedecim & trecenta, totidem valet ישו Docent ergo, dum Deus debortatur à cultu אלהי נכר idem esse ac si debortatus fuisset

fuisset à cultu ישו. En serpentinam malitiam. Alterum detexit jam pridem Antonius Margarita in libro de fide & religione Judæorum. In libro precum Judaicarum extat quedam precatio, incipiens עלינו. In eâ verba quedam sunt, quæ olim expressè in libris ponebantur, postea metu Christianorum fuerant omissa, relicto spacio vacuo, ut monerentur sive pueri sive adulti simplices, ibi aliquid deesse. Verba omissa sunt:

המשתחוים להכל וריק ומתפללים ללא ישוע

i. e. Qui incurvantes se honorem exhibent vanitati & inanitati, & adorant eum, qui non poterit servare. Hæc etsi in genere de Idolis dicantur, tamen occultè in Jesum contorta sunt, quem his titulis insigniunt: nam וריק per Gematriam valet sedecim & trecenta, totidem ישו. Hæc cum intelligere animadverterent Christianos, in libris editis omiserunt. Addo unicum adhuc locum ex Lexico Talmudico: prisci Babylonii Lexic. Tal. & Talmudici dixerunt ישו pro ישוע. Drusus simpliciter dialecto linguæ adscribit, nec mud. p. 92. Judæorum malitiam ullam hic agnoscit. Fieri potest, ut primitus ita fuerit. At postmodum malitiam ipsorum accessisse, quæ etiamnum hodiè durat & aucta est, nimum benè norunt, quibus aliqua cum Judæis conversatio est. Nam apud ipsos vulgatissimum est, ישו abbreviatè significare ימח שמו וזכרו deleatur nomen & memoria ejus.

Nunc, Auditores Splendidi! considerate, quid impia hæc gens corruptione salutaris nominis machinetur, moliatur? judicate, execratione, relegatione, damnatione digna sit necne? O noxam igne, ferro, & nullo non supplicii genere expiandam! Secundum legem Mosaicam blasphemi obruebantur lapidibus. Jura civilia Numinum violatores capitales pœnas sustinere dignos censent, quia propter talia delicta & fames & terræ motus & pestilentia fiunt, decernente Imperatore in Novellis; O inexhaustam Patris patientiam, quæ filii opprobrium non dudum mille fulminibus est ulta! Core, Dathan & Abiram, Mosi convitantes, vivos terra dehiscens absorpsit. Assyriæ Rex, Sennacherib, contumeliosis verbis proscidit Deum Israël! sed angelus Domini unâ nocte totum exercitum centumque & octoginta quinque millia militum prostravit, necavit, delevit. O Judex Justissime! cur terram calcare sinis, qui æterni Gnatii memoriam ex terrâ eradere & extirpare improbitè conantur! Mortis habentur rei, qui famulos libellos contra Reges scribunt & publicant, ut seditiones excitent, & Imperia evertant! O Domine mundi fortissime! cur connives & parcis Regi Regum gloriam adimentibus, & de solio sanctitatis dejicere machinantibus? Quis hic non exclamet? Scio, Domine, quod tu Deus clemens & misericors, patiens & multæ miserationis. Ita est: multi ex Ebræâ gregè majori fruuntur felicitate, quam nostri plebeji, qui vix panem quotidianum lucrari possunt: præpollent opibus, valent apud Summates gratiâ, faciunt quæstum, quem affectant, inveniunt iudices benignos, negotiantur feliciter, attamen tandem, nisi respuerint, conjiciuntur in flammam infernales, ubi vermis eorum non morietur, nec ignis ipsorum exstinguetur. Sed vela contrahere & in portum referre me debet, antequam tamen finem dicendi facio, non possum. (cum propediem studiamea usque hæc in incluta Urbe nostra inchoata, acroamatibus Academicis augere & propagare constitui, & ob id discessum meditor) beneficia, quæ plurima & maxima à multis accepi, absque grati animi testimonio illaudata aut intacta transmittere.

Tibi igitur, Triune Deus, qui cælum, qui mare, qui terram temperas, infinitas ago gratias pro immensis in me collatis beneficiis. Tu solus me hominem non brutum creasti, hanc corporis structuram formasti, primum vitæ halitum infudisti. Tuo solo beneficio natus sum è parentibus honestis iisque Christianis, sacro baptismatis lavacro me tingentibus, infantiam alentibus, pueritiam educantibus, adolefcentiam doctrinâ bonisque artibus expolientibus. Tu solus contra inimicorum meorum vota & maledicta clementissimè me conservasti. Tuas etiam solas potissimum concelebro laudes, Tuam solam unice imploro opem, ut conaminibus meis porro Spiritus Sancti adficientiâ succurras, sapientiam & cogni-

cognitionem artium implantes, beneficosque Patronos excites, ad quos veluti navis in tempestate ad ancoram, in adversis tutò queam confugere, sic æternabunt honor & gloria in sempiternitatem seculi. E cœlo in terram redeo & ad Terræ nos me converto Deos, speciatim ad *Generosissimum DOMINUM Ephorum* reliquosque *DOMINOS Scholarchas* omnia encomia superantes. *Vos, ô Sacri Concilii Lumina Illustria!* hætenus Musarum mearum *Phœbus* fuistis. Mittam favorem & amorem, quo complectimini Musarum alumnos, tacebo curam assiduam & certè paternam, quam in constituendis Scholis geritis. Omittam beneficiorum nimbum, quo tenuis fortunæ hominum animos aridos humectare & refocillare soletis. Insignissimæ duntaxat *Justitia Vestra* exempla, quibus clementer innocentes tutamini, deprædicabo, quæ ruminanti mihi accidit, quod solem intuentibus solet. Horum oculos splendor lucidus mirificè præstingit, ita fulgor Vestræ Themidos mentem & linguam obruit, ut obmutescere me oporteat. Maçti estote virtute hæc, *Sacratissimi Antistites*, Annate, Perennate, constanti sanitate & felicitatibus innumera bilibus cumulati adversus omnis generis calamitatum pericula alis divinis teçti. CHRISTUS, supremi cœli Consiliarius, consiliis Vestræ pondus, robur, & vires addat, ut in civium & subditorum conservationem, perpetuam protectionem & totius urbis æternum cedant stabilimentum. Properat oratio ad summa hujus Auditorii inclyti Decoramenta, ad *VOS Excellentissimos, Præclarissimosque Dominos Professores* arctiore veneratione colendos! quibus omnibus modis divinissimum me agnosco. Eminent & elucet in Vobis tanquam Luminibus tot profundæ Eruditionis radii, ut mediocriter quoque doctos advertatis & afficiatis. Procœmiamini & Philolophamini aperte, narratis aptè, pugnatim acriter, colligitis fortiter, ornatis excelsè, postremo docetis & delectatis. Nihil ex Vobis audivisse me memini, nisi profuturum, nihil didicisse, quod nescisse rectius fuerit. A Vobis studia hætenus mea Spiritum, Sanguinem & vitam duxerunt. Referrem summa hæc beneficia, sed Vestra inserviendi promptitudo non desiderat remunerandi vicem, nec mea fortuna suggerit restituendi facultatem. Quod solum igitur opis est meæ, gratias ago, verum ita, ut apud Deum fieri amat, sentiendo copiosius, quàm loquendo, substituens meâ vice Deum omnis boni remuneratorem. Beneficissimum Numen vires Spartæ laboriosissimæ sufficientes impertiatur, annis annos addat, diutissimeque superstites esse sinat. Quod superest, claudio voto devoto:

O DEUS omnipotens, cœli terræque Creator,
percipe clementer vota precesque meas.
Dejice bellicosos, crudeles finibus hostes,
armorum vires frange potente manu,
Conserva Patriam, pacem largire benignam,
post nimbos densos mitte dies placidos;
Curia persistat longis innoxia seclis,
toto fulgescant Orbe PATRES PATRIÆ!

ORATIO EUCHARISTICA
QUAM
EX LEGE INCLYTI
STIPENDII WERLIENIANI

DE
FUCO,

Ad D. XII. Maj. Anni MDCCV.

Hora XI. Matutina,

In Academia Viadrina Ejusdemque
Auditorio Majori

Memoriter

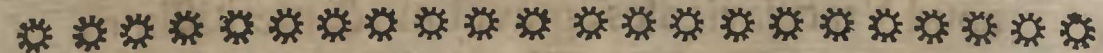
Piæ gratæque mentis testandæ causæ

DIXIT

GEORG. ABRAH. GEITSINGER,

Brega Silesius Med.

Cult. Industr.

Francofurti ad Viadrum,

Literis Joh. Christophori Steppini, Reg. Acad. Typ.